

Я, сеньйоре, людина не злостива, хоча причин, щоб озлобитися, мені не бракувало. Всі ми, смертні, народжуємось однаковими, а проте, поки підростаємо, доля тішиться тим, що змінює нас так, начеб ми зроблені з воску, і спрямовує різними шляхами до одного кінця: смерті. Одним вона велить простувати дорогою, всіяною квітами, іншим — дертися крізь будяччя й зарості кактусів. Одні дивляться спокійно і з безневинними лицами всміхаються пахошам свого щастя; інші потерпають од спекотного сонця рівнини і — боронячись — вишкіряються, наче звірі. Велика відмінність — змащувати своє тіло рум'янами й парфумами чи прикрашати його татуюванням, яке потім нічим не витравиш.

Народився я багато — щонайменше п'ятдесят п'ять — років тому в селі, що загубилося в провінції Бадахос, у двох лігах* од Альмендралехо, притулившись до шосе, такого рівного та довгого, наче днина без хліба, такого рівного та довгого — на ваше щастя, ви й уявити собі цього не можете, — мов дні засудженого до страти.

Це було спекотне село, що стояло на осонні, багате на оливкові дерева та — перепрошую — свиней, з побіленими будинками — такими білими,

---

* Ліга — міра довжини, що дорівнює 5 572,7 м.

що в мене й досі очі болять, щойно їх згадаю, із брукованим кам'яними плитами майданом, посеред якого височів фонтан на три струмені. Коли я залишив село, вода з нього вже не струміла, а проте яким витонченим, яким гожим здавався усім нам цей фонтан, увінчаний фігурою голого хлопчика, із басейном, краї якого прикрашали закрутки, схожі на пелюстки розмарину! На майдані стояла будівля сільської управи, велика та квадратна, ніби коробка з-під тютюну, з вежею посеред даху; на вежі був білий, немов облатка для причастя, дзиґар, стрілки якого завжди показували дев'яту годину, наче він замість іти підносився над селом лише задля краси. Будинки в селі, звісно, були добрі й погані, і останніх, ясна річ, було значно більше; єдиний двоповерховий будинок належав донові Хесусу і тишив зір кахляною верандою, заставленою горщиками з квітами. Донові Хесусу завжди подобалися рослини, тож він, мабуть, наказав домоправительці доглядати герані, геліотропи, пальми та м'яту, наче дітей: стара раз у раз швендяла з ковшем і дбайливо їх поливала, а рослини віддячували за це буйною зеленню. Дім дона Хесуса теж стояв на майдані й — хоч як це дивно, з огляду на багатство господаря та його звичку сипати грішми — не тільки переважав інші будинки в усьому, про що я вже казав, але й поступався їм в одному: фасад будівлі мав природний колір каменю (що надавало йому буденного вигляду), а не був побілений, як усі, навіть найбідніші будинки; втім, на те, либонь, були свої причини. Над входом виднів кам'яний і — як подейкували — дуже

цінний герб, увінчаний головами стародавніх воїнів у шоломах з гліюмажем — одна дивилася на схід, друга — на захід, мовби показуючи, що пильнують дім, оберігаючи його від небезпек, хоч із якої б сторони ті прийшли. За майданом, поряд із домівкою дона Хесуса, стояла церква з кам'яною дзвіницею та дзвоном, звучання якого я не в змозі передати словами, хоча пам'ятаю його так виразно, наче він бомкає десь за рогом. Дзвіниця була заввишки такою ж, як і вежа з дзигарем, однак леки, повертаючись, знали, де вони жили минулого літа: кульгава лелека, що перебула тут дві зими, мешкала в гнізді на вершечку дзвіниці — вона випала звідти ще пташенням, налякана яструбом.

Мій дім стояв за селом, десь за двісті довгих кроків од останньої оселі. Був він вузький і — відповідно до мого соціального стану — одноповерховий, але мені подобалося моє житло, і часом я навіть ним пишався. Насправді на весь дім вартою уваги була лише кухня — перше, що впадало в око при вході; завжди чиста й охайно побілена, вона, хоч і мала долівку, але таку втолочену та прикрашену візерунками з рині, що нічим не поступалася перед багатьма іншими кухнями, господарі яких цементували підлогу, бо так, мовляв, вона мала сучасніший вигляд. Кабиця була широка й простора, а витяжний ковпак оперізувала полиця, на якій стояв празниковий посуд: пофарбовані в блакитний колір подарункові дзбани, тарелі з блакитними або помаранчевими рисунками; на одних було намальовано лице, на інших квітку чи рибу, чи написано якесь ім'я. На стінах висіли різні речі:

ошатний календар із малюнком, на якому була зображена дівчина з віялом у човні, а внизу підпис, зроблений літерами, наче присипаними сріблястим порошком: «Модесто Родригес. Добірні бакалійні товари. Мерида (Бадахос)»; а ще кольоровий портрет Еспартеро* в костюмі тореро і три чи чотири фотографії — одні маленькі, інші звичайного розміру — от тільки невідомо чиї: я завжди бачив їх на тому самому місці, але мені ніколи не спадало на думку запитати про це. Там висіли також будильник — а це вам неабищо, бо йшов він завжди справно, і червоний гольник, уतिकаний гарненькими шпильками з різнобарвними скляними голівками. Меблі на кухні стояли прості. До того ж було їх небагато: три стільці (один із них майстерної роботи, з гнутими ніжками та бильцем і плетеним сидінням) і сосновий стіл із шухлядою — дещо занизький для стільців, він однак постійно був у пригоді. В кухні було затишно: влітку ми її не опалювали, тож надвечір розчиняли навстіж двері й сідали на камені кабиці, щоб насолодитися прохолодою; взимку тут було тепло від гарячого вугілля, яке — якщо його час од часу розворушити — зберігало жар усю ніч. Було цікаво дивитися на наші тіні, що вимальовувалися на стіні завдяки вогняним зблискам. Тіні з'являлися й зникали — часом повільно, часом підстрибом, наче бавлячись із нами. Пам'ятаю, в дитинстві я їх боявся, і навіть зараз, у дорослому віці, мене беруть дрижаки, коли я згадую свої тодішні страхи.

* Еспартеро, Балцомеро (1793—1879) — іспанський генерал і політичний діяч.